

SISEMINISTEERIUM

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti
tuleviku heaks

JUHEND

VÄLISMAALASTE KAASAMISEKS
VABAÜHENDUSE TEGEVUSSE

Vabatahtlike **Värav**

Euroopa Sotsiaalfondi ja Eesti riigieelarvest rahastatud projektiga „Uussisserändajate vabatahtliku tegevuse edendamine Eestis“ on loodud paremad eeldused uussisserändajate kaasamiseks kohalike kodanikualgatuste tegevusse ning võimaldatud neil lihtsamalt panustada Eesti ühiskonda. Näiteks on tõlgitud inglise ja vene keelde vabatahtliku töö alast infot koondav veebiportaal Vabatahtlike Värav. Projekti raames on valminud ka sinne juhend.

KAS TEAD, ET EESTIS ELAB ALALISELT LIGI 200 RAHVUSE ESINDAJAT?

Sisseränne Eestisse on kasvanud juba mitu aastat järjest. Kõige rohkem tuleb Eestisse Venemaa, Ukraina, Soome ja Läti kodanikke ([vaata](#)). Ligi pooled sisserändajatest on Eesti kodakondsusega isikud (nn tagasispöördunud vt Statistikaameti andmebaas, RVR08: Välisränne vanuserühma, soo ja kodakondsuse järgi ([vaata](#))). Eestis elab ka mõnisada rahvusvahelise kaitse saanut (tavakõnepruugis pagulast), kellest suurem osa on pärit Süüriast ja Ukrainast. 2018. aastal tuli Eestisse kokku 17 547 inimest, neist kõigest 35 rahvusvahelise kaitse saajat. Tervikliku ülevaadet sisserändest eri rändeliikide lõikes saad vaadata „Rände- ja kodakondsuspoliitika aastaraportist 2019“ ([vaata](#))

Uussisserändajaks nimetatakse inimest, kes on elanud Eestis seaduslikult vähem kui viis aastat (vt siseministri 13.08.2014 määrus nr 34 - Kohanemisprogramm, § 2). Juhend keskendub esmajoones hiljuti Eestisse tulnud inimeste kaasamisele, kuid kindlasti saab kirjeldatud võtteid kasutada ka välismaalaste puhul, kes on viibinud Eestis kauem kui viis aastat.

2019. aastal valminud vabatahtliku tegevuse uuring viitab ([vaata](#)), et hiljuti Eestisse elama asunud inimeste (ehk uussisserändajate) seas soovivad vabatahtlikus tegevuses enim osaleda just kolmandate riikide kodanikud (st inimesed, kes ei ole Euroopa Liidu kodanikud). Samuti selgus, et soov vabatahtlikku tööd teha üldjuhul Eestis oldud aja jooksul väheneb (sellevõrra, kuidas teised elu-oluks vajalikud võrgustikud inimese jaoks kasvavad ja arenevad). Kindel on aga see, et erineva tausta ja päritoluga inimeste kaasamine ühenduste vabatahtlikku tegevusse toetab nende eesti keele õpet, kohanemist ja lõimumist.

VABATAHTLIKUKS PEAME EESTIS (JA KA SIINSES JUHENDIS) TEGEVUST, MIDA INIMENE TEEB VABAST TAHEST, ILMA MATERIAALSET KASU SAAMATA KELLEGI TEISE VÕI LAIEMALT ÜHISKONNA HÜVANGUKS.

Asjade annetamist ning pereliikmete abistamist vabatahtlikuks tegevuseks ei peeta.

Vabatahtlike kaasamise läbi mõtlemisel soovitame juhendada vabatahtliku tegevuse ringist ([vaata](#)) ning pidada silmas kõiki olulisi etappe: planeerimine, värbamine, sisseelamine ja koolitus, igapäevane töö, tunnustamine, suhte lõpetamine, motiveerimine. Mitmesuguseid juhendmaterjale leiad Vabatahtlike Väravast ([vaata](#)). Juhendist leiad näpunäiteid, mis on olulised välismaalaste kaasamisel. Pea meeles, et ka selle sihtrühma puhul on oluline vabatahtlike kaasamisprotsess tervikuna läbi mõelda.

MIKS VÄLISMAALANE VABATAHTLIKUNA TEGUTSEDA SOOVIB?

Välismaalased soovivad vabatahtliku tegevuse toel õppida eesti keelt, tutvuda kohaliku elu-olu ja kombestikuga ning saada Eestis uusi tutvusi. Nii mõnelgi neist on kodumaalt ette näidata soliidne vabatahtliku tegevuse kogemustepagas. Paraku takerdub välismaalane pahatihti keelebarjääri või eelarvamuste taha ning omal käel on tal sobivat vabatahtlikku tegevuse võimalust keeruline leida. Ühenduste kodulehtedel napib infot arusaadavas keeles või ei osata kontorist pöördumise peale sisulist vastust anda. Tihtipeale puudub ühendustel muukeelsete kaasamise kogemus ning sealsed kontaktisikud tunnevad end ebakindlalt vene või inglise keeles suheldes.

MIKS VÕIKS ÜHENDUS VÄLISMAALASI VABATAHTLIKEKS KAASATA?

Viidatud vabatahtliku tegevuse uuring sedastab, et ühingutelgi on välismaalaste vabatahtlikeks kaasamisega hirme. Näiteks kardetakse, et välismaalase ette valmistamine ja tema mentoriks olemine võtab liiga palju aega ning tema kaasamisest saadav kasu ei kompenseeri kulutatud aega. Arvatakse ka, et välismaalased ei ole valmis öhinapõhiselt vabatahtlikena kaasa lööma. Lisaks toodi uuringus välja hirm keelebarjääri ning kultuurierinevuste ees. Samuti peljati, et juba tegutsevad vabatahtlikud ei suhtu välismaalasest vabatahtlikku soosivalt.

Loomulikult ei ole ega peagi välismaalaste kaasamine olema ühenduse põhieesmärk, kuid samas on see üsna eriilmeline ja eripalgeline sihtrühm, kus leidub väga erineva tausta ja oskustega inimesi. See on suurepärane võimalus leida ühendusse värskeid ideid ja uut hingamist. Lisaks aitab kogukonnas elavate välismaalaste kaasamine vabatahtlikku tegevusse nendega paremini tutvavaks saada.

MIDA PIDADA SILMAS VÄLISMAALASTE KAASAMISEL VABATAHTLIKEKS?

Kas oled mõelnud, et tahaksid omalt poolt anda välismaalastele võimaluse vabatahtlikuna tegutseda või on välismaalane hoopiski sinuga vabatahtliku tegevuse osas ühendust võtnud? Allpool anname mõned soovitused, millele välismaalaste kaasamise puhul eraldi tähelepanu tasub pöörata.

PLANEERIMINE

- Mõttele läbi **tööülesanded**, milles ühendus parasjagu abikäsi vajab. Kas nende hulgas on mõni tegevus, mida saaks usaldada inimesele, kes eesti keelt (veel) ei oska või ei oska seda väga heal tasemel? Või on sul hoopiski mõni tööülesanne, mis eeldab mõne välismaalase räägitava võõrkeelee oskust?
- Paku tulevastele (välismaalastest) vabatahtlikele **paindlikke võimalusi**, mis arvestaksid tänapäevaste vabatahtliku tegevuse trendidega (nt mikrovabatahtlikkus, e-vabatahtlikkus). Mõttele, kas sinu organisatsioon saaks võimaldada osalust näiteks tervele välismaalase perele.
- Mõttele läbi, kuidas suhtlus toimima hakkab, kui muud keelt kõnelev inimene ühendusse vabatahtlikuks tuleks. Perfektne **keeleoskus** pole alati olulisim, hea tahe ning pealehakkamine on pool võitu. Kui vabatahtlike kaasaja enda võõrkeeleskus on napp, saab tõlgina rakendada näiteks teist vabatahtlikku. Võib-olla saaks välismaalase kõrvale leida keelt oskava nõ tugiisiku, kellega koos vabatahtlikuna tegutseda.

VÄRBAMINE

- Mõtle, kus sulle sobivad vabatahtlikud võiksid olla ja kuidas nad vajaliku info kätte saaks. Kui soovid kaasata vabatahtlikuna välismaalast, tuleb samuti läbi mõelda, kus nad liiguvad, milliseid **infokanaleid** kasutavad ning kus võiksid sinu kutset märgata. Jaga infot välismaalastele mõeldud infogruppidesse (nt Expats in Estonia, Settle in Estonia). Kaaluda võiks **infopäeva**, mis on suunatud välismaalastele. Inimeste leidmiseks soovitame teha koostööd asutustega, kus välismaalased tavaliselt käivad. Näiteks võib pöörduda üritustesarja Estonishing Events korraldajate poole, Tallinna Keskraamatukogu võõrkeelte keskusesse, Integratsiooni Sihtasutusse, Tallinna või Tartu rahvusvahelisse majja või ülikoolidesse. Kaalu ka ühenduse võtmist ettevõtetega, kus töötab palju muust rahvusest inimesi (nt iduettevõtted jm IT-sektor).
- Kui mõni välismaalane sinuga **ühendust võtab** ning tunneb huvi vabatahtliku tegevuse vastu, vasta kindlasti! Kirjuta või helista või veel parem – **leppige kokku kohtumine**. Saage omavahel tuttavaks. Küsi inimese ootuste, oskuste ja kogemuste kohta. Hinda inimese julgust ja soovi panustada aega teiste hüvanguks ka võõral maal! Pärast esmast tutvumist on ühtlasi lihtsam otsuseid teha ning inimesele sobivat tegutsemisvõimalust pakkuda. Kui välismaalasele vabatahtliku tegevuse pakkumine ikkagi liiga keeruline tundub, täna inimest ära öeldes viisakalt.
- Kui Sul on kaugelt tulijale midagi sobivat pakkuda, siis pane vastav info organisatsiooni põhitegevuste ning vabatahtliku tegevuse võimaluste kohta **kodulehele inglise ja vene keeles**. Samuti anna info üles vabatahtlikku tegevust koondavas infoportaali Vabatahtlike Värav, ikka inglise ja vene keeles.
- Mõtle läbi **sõnakasutus**. Alati polegi kõige mõistlikum kutsuda inimesi vabatahtlikeks, vaid paluda neid appi pigem konkreetse ülesande ülesande või rolli täitmiseks.
- Kui sinu ühenduses juba tegutseb mõni **välismaalasest vabatahtlik**, kasutada teda kõneisikuna uute inimeste kaasamiseks.
- Kui sa ei oska kuulutuse tõlkimiseks või võõrkeelse infopäeva läbiviimiseks ise piisavalt keelt, kaalu **tõlketöödeks vabatahtlike** kaasamist. (Ka nende leidmiseks võib julgelt kasutada veebiportaali Vabatahtlike Värav). Oluline on, et üleskutsu jõuaks välismaalasteni selgesõnalises vormis ja tuttavas keeles, sest hiljuti Eestisse kolinud inimene võib olla ebakindel ja kardab ühendust võtta, kui ta ei saa täpselt aru, kas tema panus oleks abiks.

SISSEELAMINE JA KOOLITUS

- Kas pelgad, et välismaalaste kaasamisel võib erinevate kultuurinormide tõttu tekkida segadusi ja ebakõlasid? Valmista end ette ja loe taustamaterjale. Kultuuri-teemade mõtestamiseks soovitame kasutada ka kirjandust, näiteks tasub lugeda Geert Hofstede “Kultuuri uurides” või uurida järgmisi veebilehti:

[Õppevara ja metoodikad](#)

[Uusimmigrantide kultuurierinevused ja kultuuridevaheline suhtlus koolis](#)

[Globaalne eetika - kultuuriderinevused](#)

Praktiliste harjutuste läbiviimiseks leiad suurepärast materjali näiteks [siit](#).

- Pööra tähelepanu ka **oma organisatsiooni töötajatele ning kaasatud vabatahtlikele**. Selgita neile vajadust tuua pardale erineva tausta ja päritoluga inimesi ning tutvusta olulisemaid põhitõdesid, mis tulevad kasuks erineva kultuuritaustaga inimestega suheldes. Üks võimalus on organisatsiooni töötajate ja vabatahtlikega eri rahvustega tutvumiseks külastada kultuuriõhtuid. Neid toimub näiteks noortekeskustes ning -ühendustes, kus tegutsevad muuhulgas Euroopa solidaarsuskorpuse vabatahtlikud.

- Võta aega ning tutvusta uuele välismaalasest vabatahtlikule ühenduse **töö- ja tegutsemiskultuuri** (ajakokkulepete olulisus jms). Kasuta tähtsamate detailide üle rääkimiseks peegeldamistehnikat või pange olulisim koos paberile kirja. Kaalu ka vabatahtliku **töökirjelduse** tõlkimist.
- Anna selget infot, kas ja millised **kulud** tuleb kanda vabatahtlikul endal ning millised kaetakse organisatsiooni poolt. Pea meeles, et vabatahtliku tegevuse hea tava eeldab, et vabatahtliku tegevuse tagajärjel ei peaks talle tekkima lisakulusid: **(vaata)**.
- Kui välismaalasest vabatahtlik ei oska eesti keelt, siis kaasa teda **rolli**, kus keeleoskus pole esialgu niivõrd oluline. Muidugi oleks imehea, kui ta saaks vabatahtliku tegevuse käigus eesti keelt harjutada ning seeläbi keeleoskust parandada.
- **Tutvusta uut välismaalasest vabatahtlikku** teistele vabatahtlikele ja organisatsiooni töötajatele.
- Nagu pakud kohalikku päritolu vabatahtlikele enne tegevusega alustamist **koolitust**, nii vajavad ettevalmistust ka välismaalastest vabatahtlikud. Kui palju ja millist, sõltub loomulikult ülesannetest, mida vabatahtlik täitma hakkab. Ühe võimalusena võid kaaluda mõne **kogenud vabatahtliku** määramist välismaalasest vabatahtliku koolitajaks ja juhendajaks ning nii õpitaksegi töö käigus koos.
- Samuti tasub ka välismaalasest vabatahtlikuga kokku leppida **tegevus- ja arengueesmärkides**. Kui välismaalasest vabatahtlik on ühingu pikemalt, soovitage aeg-ajalt pidada arenguevestlusi, et mõista, kuidas inimene end teie juures tunneb ning kas liigute koos püstitatud eesmärkide poole.

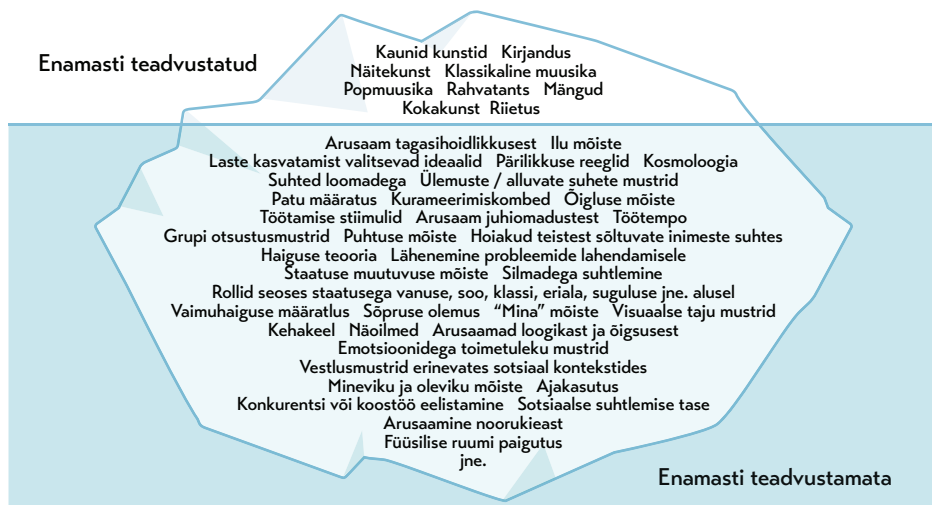
IGAPÄEVANE JUHENDAMINE

- Pööra **järjepidevalt tähelepanu** ühenduse **töökultuuri** tutvustamisele (nt tuleme kohale õigeks ajaks, anname varakult teada, kui tulla ei saa jne) ning selgita, miks sellised kokkulepped/reeglid organisatsioonile olulised on.
- Kui (esialgu) **ühine suhtluskeel puudub**, ole loov: kasuta suhtlemisel ja selgitamisel pilte, skeeme, kehakeelt.

• Pea meeles, et **erinev taustsüsteem, kultuuriruum** jms võib inimeste vahel kaasa tuua **suhtlustõkkeid**. Erinevused võivad väljenduda näiteks kommunikatsioonis, aja tajumisel ning väärtushinnangutes (näiteks erinev tööstiil, teistsugune viis lahendada konflikte, erinev arusaam sotsiaalsest hierarhiast). Tõlgendamise tihti teise inimese käitumist enda normidest/stereotüüpidest tulenevalt (st me pole valmis mõistma teise inimese käitumise põhjuseid ja tähendust). Pea meeles, et ei ole olemas õigeid ja valesid kultuure, on vaid erinevad kultuuriruumid. Lisaks sellele ei ole mõjuta inimese väärtushinnanguid ja käitumist ainult kultuur, vaid erinevad kihid ja tahud: iga inimene on kõigepealt indiviid oma ainulaadse iseloomu, unistuste ja väärtustega ning kultuur on vaid üks mõjur. Tõhusaim viis üksteist hästi tundma ja mõistma õppida on **soe ja avatud suhtlus**. Kui midagi näib arusaamatuks jäävat, reageeri kohe ning aruta tekkinud olukorda koos vabatahtlikuga. Kultuuridevaheline suhtlemine ongi pidev dialoog ja eneseanalüüs. Erinevuste otsimise asemel tasub püüda leida sarnasusi.

- Ole avatud kuulama välismaalasest vabatahtlike **tagasisidet tööprotsessi ning nende rolli kohta**. Neil võib olla häid ideid, kuidas teha asju teisiti ja paremini.
- Kaasa välismaalasest vabatahtlikud teistega ühte **kogukonda** (sh korralda ühiseid tegevusi, koosviibimisi jms), et hiljuti Eestisse elama tulnud inimene leiaks uusi tutvusi ja sõpru.

KULTUURI JÄÄMÄE-MODEL

TUNNUSTAMINE JA MOTIVEERIMINE

- Pea meeles, et **motiveerimine** on tulevikku suunatud, samas kui tunnustamine on tänamine juba tehtud töö eest. Motiveerimine on vabatahtlike juhtimisel üks peateema ning see peab lähtuma inimese kui indiviidi vajadustest.
- **Tunnustamist** vajab iga inimene sõltumata rahvusest. Suurem osa vabatahtlike kaasajaid korraldavad korra aastas neile tänusündmuse. Alati on võimalus anda vabatahtlikule tänukaart, väike kingitus vms. Tunnustus on seegi, kui kutsud vabatahtlikud kohvi jooma ja annad neile tagasisidet, kuidas nende tehtud töö ühenduse eesmärkidele kaasa on aidanud. Tublimaid vabatahtlikke saab esitada ka maakondlikele ja üleriigilistele tunnustussündmustele. Tunnustamise planeerimisel soovitame lähtuda ühingu traditsioonidest ja võimalustest ning leida endale sobiv viis. Kindlasti ei soovita me eristada Eesti ja välismaalastest vabatahtlike tunnustamist.

SUHTE LÕPETAMINE

- Anna välismaalasele **tagasisidet** tehtud töö kohta ning küsi, kuidas ta end selles protsessis tundis, sh milline on tema hinnang töökorraldusele, saadud kogemusele jms.
- Paku uussisserändajast vabatahtlikule **kinnitus- või soovituskirja**, et tõendada tema vabatahtliku tegevuse kogemust.
- **Jaga oma kogemust** ka teiste ühenduste ja organisatsioonidega.
- Palu **välismaalasest vabatahtlikul** jagada oma **kogemust** teiste uussisserändajatega.

OLULISED TÄHELEPANEKUD

- Kui inimene ei räägi sinuga sama keelt, ei tähenda see, et ta oleks sinust rumalam!
- Ei ole olemas paremaid ja halvemaid kultuure, on vaid erinevad kultuurid. Iga inimene on eriline ning isemoodi, kultuur ja kultuuritaust on vaid osa temast.
- Keeleõppe toetamiseks ning omavahelise suhtlemise hõlbustamiseks (eriti kui tegevus toimub ühenduse ruumides) kleebi olulisematele esemetele eestikeelne silt.

KONTROLLKÜSIMUSTIK: OLED SA VÄLISMAALASE KAASAMISEKS VALMIS?

1. Kas vabatahtlike kaasamisprotsess on sinu ühenduses tervikuna läbi mõeldud? Kas sa tead, kust leida infot kaasamisprotsessi täiustamiseks?
2. Kas oled läbi mõelnud, milliseid tööülesandeid võiksid välismaalased ühenduses täita?
3. Kas oled planeerinud, milliseid kanaleid võiksid kasutada välismaalaste leidmiseks ja teavitamiseks?
4. Vaata üle oma koduleht: kas seal leidub teave, et kaasate organisatsiooni vabatahtlikke? Mis keeles info saadaval on?
5. Kas oled läbi mõelnud, kuidas korraldada suhtlust töötajate, kohalike ja välismaalastest vabatahtlike vahel?
6. Kas olete meeskonnaga läbi rääkinud, mida võib tähendada inimeste kaasamine teisest taustsüsteemist? Kas olete läbi teinud praktilisi harjutusi?
7. Kas sul on plaan, kuidas korraldada välismaalastest vabatahtlike esmane juhendamine ja koolitus?
8. Kas sa oled läbi mõelnud, kuidas loimida välismaalastest vabatahtlikud ülejäänud meeskonnaga ühistesse tegevustesse?

JÕUDU TÖÖLE!

Lisainfo:

<https://vabatahtlikud.ee/>
info@vabatahtlikud.ee